

Zpráva o vztazích

Vztahují-li se na posuzování náležitostí zprávy o vztazích za účetní období, které skončilo nejpozději 31. 12. 2013, pravidla uvedená v § 66a odst. 9 obch. zák., je nutné na přezkoumání takové zprávy znalcem aplikovat pravidla na ně navazující, a tudíž s nimi tvořící vzájemný logicky propojený celek, uvedená v § 66a odst. 12 a 13 a v § 182 odst. 3 obch. zák., a to i přesto, že zpráva o vztazích byla vypracována až po 31. 12. 2013.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 192/2018-155, ze dne 20.11.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatelky Hollandsche IRS B. V., se sídlem v O., Nizozemské království, zastoupené Mgr. Ing. J.Š., LL.M., advokátem, se sídlem v P., za účasti 1) ČKD Kutná Hora, a. s., se sídlem v K.H., zastoupené Mgr. F.S., advokátem, se sídlem v P., a 2) KPMG Česká republika, s. r. o., se sídlem v P., o jmenování znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, vedené u Okresního soudu v Kutné Hoře pod sp. zn. Nc 6909/2015, o dovolání ČKD Kutná Hora, a. s., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2017, č. j. 31 Co 214/2015-112, tak, že usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2017, č. j. 31 Co 214/2015-112, jakož i usnesení Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 26. 3. 2015, č. j. Nc 6909/2015-16, ve znění usnesení Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne ze dne 24. 1. 2017, č. j. Nc 6909/2015-101, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

[1] Okresní soud v Kutné Hoře usnesením ze dne 26. 3. 2015, č. j. Nc 6909/2015-16, ve znění usnesení ze dne 24. 1. 2017, č. j. Nc 6909/2015-101, jmenoval podle § 85 a § 86 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákona o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], pro účely přezkumu zprávy ČKD Kutná Hora, a. s. (dále též jen „společnost“), ze dne 26. 3. 2014 o vztazích mezi propojenými osobami za období od 29. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (dále též jen „zpráva o vztazích“) znalcem znalecký ústav KPMG Česká republika, s. r. o., se sídlem v Praze 8, Pobřežní 648/1a, PSČ 186 00, identifikační číslo osoby 00553115 (dále též jen „znalecký ústav“), a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

[2] Krajský soud v Praze k odvolání společnosti v záhlaví označeným usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

[3] Vyšel přitom z toho, že:

- 1) Zpráva o vztazích byla vypracována dne 26. 3. 2014.
- 2) Společnost má 2 akcionáře, přičemž navrhovatelka je akcionářkou vlastníci 35 % akcií společnosti.
- 3) Znalecký ústav je zapsán v seznamu znalců vedeném Ministerstvem spravedlnosti pro obor ekonomika (včetně přezkoumávání zpráv o vztazích).
- 4) Navrhovatelka podala návrh na jmenování znalce ve lhůtě jednoho roku „ode dne, kterým je zpráva o vztazích datována“.

[4] Na takto ustaveném základě odvolací soud uzavřel, že soud prvního stupně nepochybil, když ustanovil znalecký ústav pro přezkoumání zprávy o vztazích. Návrh na jmenování znalce byl podán včas, a to kvalifikovanou akcionářkou ovládané společnosti. Soud sice není návrhem na ustanovení

konkrétního znalce vázán, pokud však navrhovatel znalce označí a ustanovení takového znalce nic nebrání, není třeba, aby se soud vypořádal s tím, proč nezvolil jiného z vhodných znalců. V reakci na odvolací námitku společnosti odvolací soud uvedl, že mu není zřejmé, jak by mohlo společnost poškodit samotné vypracování znaleckého posudku.

[5] Podle odvolacího soudu „zákon o obchodních korporacích na rozdíl od předchozí právní úpravy [§ 66a odst. 13 a § 182 odst. 3 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obch. zák.“)] nepodmiňuje ustanovení znalce na návrh kvalifikovaného akcionáře existencí závažných důvodů nebo existencí určitých výhrad či informací ve zprávě o vztazích. Kvalifikovaný akcionář ovládané osoby se proto může s úspěchem domoci ustanovení znalce k přezkoumání zprávy o vztazích jen na základě svých pochybností o tom, zda zpráva o vztazích byla vypracována řádně, pokud návrh učiní včas. Je věcí kvalifikovaného společníka, zda o jmenování znalce požádá“.

[6] Námitku společnosti, podle níž navrhovatelkou zvolený znalecký ústav patří k nejdražším na trhu, odvolací soud nepovažoval za důvodnou s tím, že „pokud vyjde ze znaleckého posudku najevo, že zpráva o vztazích byla vypracována řádně a návrh byl zjevně zneužívající, může společnost navrhnout, aby soud určil, že náklady na znalečné ponese navrhovatelka. Na výši odměny a účelně vynaložených nákladů se společnost (v případě, že nebude postupováno dle § 87 odst. 2 z. o. k.) se znalcem dohodne, případně výši odměny a hotových výdajů znalce určí soud, a to v obvyklé výši, nikoli ‚nad hranicí trhu v České republice‘ “.

[7] Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny následující otázky, na kterých spočívá napadené rozhodnutí:

- 1) „zda právo na jmenování znalce pro účely přezkumu zprávy o vztazích za rok 2013, která byla zpracována a ověřena podle právních předpisů platných a účinných do 31. 12. 2013, a otázka vzniku tohoto práva má být posuzována podle právního předpisu platného a účinného v době, které se zpráva o vztazích 2013 týká, tedy podle obchodního zákoníku, nebo zda má být otázka vzniku práva na jmenování znalce pro účely přezkumu zprávy o vztazích za rok 2013 posuzována podle právního předpisu účinného od 1. 1. 2014, tedy podle zákona o obchodních korporacích“, a
- 2) „zda má soud návrhu na jmenování znalce podle § 85 z. o. k. bez dalšího posuzování vyhovět, a i co do jména konkrétního znalce, nebo zda má soud návrh na jmenování znalce přezkoumat jako celek, a to i co do vhodnosti znalce navrženého navrhovatelem“.

[8] Podle přesvědčení dovolatelky otázka 1) úzce souvisí i s posouzením aktivní věcné legitimace navrhovatelky k podání návrhu na jmenování znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích. Zákonodárce oproti právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 podstatně rozšířil právo společníků a akcionářů na přezkum zprávy o vztazích znalcem, a to tak, že k podání návrhu na jmenování znalce pro účely přezkumu zprávy o vztazích jsou oprávněni ti společníci, kteří mají pochybnosti o správnosti údajů ve zprávě obsažených (splňují-li kritéria uvedená v § 85 odst. 1 z. o. k. ve spojení s § 187 z. o. k.), neboť v poměrech nové právní úpravy není nikým ověřována správnost zpráv o vztazích. Právo společníka podle § 66a odst. 12 obch. zák. ovšem vzniklo pouze za předpokladu, že byly splněny podmínky uvedené v § 66a odst. 13 obch. zák.

[9] Dovolatelka uvádí, že správnost údajů obsažených ve zprávě o vztazích za rok 2013 byla v souladu s § 66a odst. 11 obch. zák. ověřena auditorem a ten k ní neměl žádných výhrad. Jelikož nebyla splněna žádná z podmínek uvedených v § 66a odst. 12 obch. zák., nevzniklo navrhovatelce právo na jmenování znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích.

[10] Citujíc § 775 z. o. k., dovolatelka uvádí, že povinnost zpracovat zprávu o vztazích vznikla

ovládané osobě nejpozději dnem 31. 12. 2013. Týkala-li se zpráva o vztazích období roku 2013, „byla-li zpracována za dodržení právních předpisů platných a účinných do 31. 12. 2013 a současně byla-li i podle dosavadních právních předpisů ověřena, pak je na místě, aby se i případný přezkum zprávy, a to včetně posouzení vzniku práva na jmenování znalce pro tyto účely, řídil příslušnými ustanoveními obchodního zákoníku. Nic na tom nemění ani skutečnost, že zpráva byla zpracována až v roce 2014, a tedy i lhůta k podání příslušného návrhu počala v tomto roce běžet. S tímto ostatně počítá i zákon o obchodních korporacích, který výslovně uvádí, že dosavadními právními předpisy se řídí i lhůty, které počnou běžet podle dosavadních právních předpisů po 1. 1. 2014, tedy po dni, v němž nabyl účinnosti zákon o obchodních korporacích (§ 778 z. o. k.)“.

[11] Dovolatelka se tak domnívá, že odvolací soud věc nesprávně právně posoudil, když právo navrhovatelky na jmenování znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích za rok 2013 neposuzoval podle § 66a odst. 12 a 13 obch. zák., ale pouze podle § 85 a násl. z. o. k.

[12] Jde-li o otázku 2), dovolatelka má za to, že je na místě přezkoumání návrhu na jmenování znalce jako celku, a to i pokud jde o osobu znalce, když „soud není podle § 86 z. o. k. vázán návrhem osoby znalce, je tedy na soudu, aby vhodnost či správnost návrhu na jmenování znalce, co do určení osoby, soud prověřil a následně podle toho rozhodl a rozhodnutí náležitě zdůvodnil“, což odvolací soud podle přesvědčení dovolatelky neučinil.

[13] Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[14] Navrhovatelka ani znalecký ústav se k dovolání společnosti nevyjádřily.

[15] Dovolání není přípustné pro zodpovězení dovolatelkou otevřené otázky 2), neboť odvolací soud ji vyřešil v souladu s ustálenou judikaturou (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 27 Cdo 701/2018). Jestliže se odvolací soud v poměrech projednávané věci zabýval osobou navrženého znaleckého ústavu a po vypořádání se s námitkami dovolatelky dospěl k závěru, podle něhož znalecký ústav splňuje podmínky pro jmenování, odpovídá jeho právní posouzení ustálené judikatuře Nejvyššího soudu.

[16] Dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení dovolatelkou otevřené otázky výkladu přechodných ustanovení zákona o obchodních korporacích ve vztahu k právu společníků požádat soud o jmenování znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích zpracované po 31. 12. 2013 za účetní období skončené do 31. 12. 2013, v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud neřešené.

[17] Podle § 66a obch. zák. není-li uzavřena ovládací smlouva, je statutární orgán ovládané osoby povinen ve lhůtě 3 měsíců od skončení účetního období zpracovat písemnou zprávu o vztazích mezi ovládající a ovládanou osobou a o vztazích mezi ovládanou osobou a ostatními osobami ovládanými stejnou ovládající osobou (dále jen "propojené osoby"), je-li ovládané osobě jednající s péčí řádného hospodáře známa ovládající osoba, popřípadě touto ovládající osobou ovládané osoby. Ve zprávě se uvede, jaké smlouvy byly uzavřeny v posledním účetním období mezi propojenými osobami, jiné právní úkony, které byly učiněny v zájmu těchto osob, a všechna ostatní opatření, která byla v zájmu nebo na popud těchto osob přijata nebo uskutečněna ovládanou osobou. Pokud bylo ovládanou osobou poskytnuto plnění, je ve zprávě nutno uvést, jaké bylo poskytnuto protiplnění, u opatření jejich výhody a nevýhody, a zda z těchto smluv nebo opatření vznikla ovládané osobě újma, zda byla tato újma v účetním období uhrazena, anebo zda byla uzavřena smlouva o této úhradě podle odstavce 8. Jestliže ovládaná osoba zpracovává výroční zprávu podle zvláštního právního předpisu, musí být zpráva o vztazích mezi propojenými osobami připojena k výroční zprávě. Společníci nebo členové ovládané osoby musí mít možnost seznámit se se zprávou o vztazích mezi propojenými osobami ve stejné lhůtě a za stejných podmínek

jako s účetní závěrkou (odstavec 9).

Má-li ovládaná osoba dozorčí radu či jiný obdobný orgán, přezkoumá tento orgán zprávu podle odstavce 9 a o přezkoumání zprávy informuje valnou hromadu, popřípadě jiné obdobné shromáždění či schůzi členů ovládané osoby a seznámí je se svým stanoviskem (odstavec 10).

Pokud podléhá účetní závěrka ovládané osoby ověření auditorem, je auditor povinen ověřit i správnost údajů uvedených ve zprávě podle odstavce 9 (odstavec 11).

Každý společník nebo člen ovládané osoby má právo požádat soud, aby jmenoval znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, a to do jednoho roku ode dne, kdy bylo zveřejněno oznámení o uložení této zprávy do sbírky listin. Na jmenování a odměňování znalce platí obdobně ustanovení § 59 odst. 3 s tím, že místně příslušným soudem je soud, v jehož obvodu je sídlo společnosti. Návrh každého dalšího společníka na jmenování znalce pro účely přezkoumání vztahů mezi propojenými osobami podaný dříve, než je řízení pravomocně skončeno, se považuje za přistoupení k řízení, a to ode dne podání návrhu. Jakmile řízení o jmenování znalce bylo pravomocně skončeno jmenováním znalce, nejsou návrhy dalších oprávněných osob na jmenování znalce přípustné (odstavec 12).

Právo podle odstavce 12 vzniká pouze v případě, že

- a) ve zprávě auditora podle odstavce 11 jsou uvedeny výhrady ke zprávě statutárního orgánu podle odstavce 9,
- b) stanovisko podle odstavce 10 obsahuje výhrady ke zprávě statutárního orgánu podle odstavce 9, nebo
- c) zpráva statutárního orgánu podle odstavce 9 obsahuje informaci o tom, že ovládané osobě v důsledku uzavření smlouvy nebo uskutečnění určitého opatření podle odstavce 8 vznikla újma a že tato újma nebyla ovládající osobou uhrazena ani nebyla uzavřena dohoda o jejím uhrazení podle odstavce 8 (odstavec 13).

[18] Podle § 182 odst. 3 obch. zák. akcionáři uvedení v § 181 odst. 1 mohou požádat soud, aby jmenoval znalce pro přezkoumání zprávy o vztazích mezi ovládanou osobou a propojenými osobami podle § 66a odst. 12, jsou-li pro to závažné důvody, i když nejsou splněny předpoklady uvedené v § 66a odst. 13.

[19] Podle § 82 odst. 1 z. o. k. statutární orgán ovládané osoby vypracuje do 3 měsíců od skončení účetního období písemnou zprávu o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou (dále jen „zpráva o vztazích“) za uplynulé účetní období.

[20] Podle § 85 odst. 1 z. o. k. každý kvalifikovaný společník podle § 187 nebo 365 ovládané osoby, který se domnívá, že zpráva o vztazích nebyla vypracována řádně, může navrhnout soudu, aby pro účely jejího přezkumu jmenoval znalce.

[21] Podle § 775 z. o. k. se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne jeho účinnosti.

[22] Jelikož zákon o obchodních korporacích neobsahuje zvláštní přechodné ustanovení vztahující se k právní úpravě zprávy o vztazích, je pro posouzení dovolatelkou otevřené otázky 1) nutné zabývat se výkladem § 775 z. o. k.

[23] Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích (sněmovní tisk č. 363, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010–2013), uvádí:

„Zákon nepřichází s retroaktivitou, tedy změna podstaty seskupení neovlivní jejich práva nabytá v dobré víře, a stávající společníci (akcionáři) tak o svá práva nepřijdou
- ostatním je pak dána jiná plejáda možností ochrany.“

[24] Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3612/2014, uveřejněném pod

číslem 4/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, odůvodnil a formuloval závěr, podle kterého:

1) Právní teorie a praxe rozeznává zpětnou účinnost pravou (pravou retroaktivitu) a nepravou (nepravou retroaktivitu). O pravou zpětnou účinnost (pravou retroaktivitu) jde tehdy, jestliže se novým právním předpisem má řídit vznik právního vztahu (poměru) a práv a povinností účastníků (stran) z tohoto vztahu (poměru) také v případě, kdy právní vztah (poměr) nebo práva a povinnosti z něj vyplývající vznikly před účinností nového právního předpisu. Nepravá zpětná účinnost (nepravá retroaktivita) znamená, že novým právním předpisem se sice mají řídit i právní vztahy (poměry) vzniklé před jeho účinností, avšak až ode dne jeho účinnosti; samotný vznik těchto právních vztahů (poměrů) a práva a povinnosti z těchto vztahů (poměrů), vzniklé před účinností nového právního předpisu, se spravují dosavadní právní úpravou.

2) Pravá zpětná účinnost (pravá retroaktivita) není v českém právním řádu přípustná, neboť k definičním znakům právního státu patří princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů (poměrů) v právo. Součástí právní jistoty je také zákaz pravé zpětné účinnosti (pravé retroaktivity) právních předpisů; tento zákaz, který je pro oblast trestního práva hmotného vyjádřen v čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, lze pro ostatní právní odvětví (včetně právní úpravy soukromoprávních poměrů) dovodit z článku 1 Ústavy České republiky (srov. například právní názor uvedený v nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 28. 2. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 9/95, a v nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, uveřejněném pod č. [63/1997](#) Sb.).

[25] Požadavky na náležitosti zprávy o vztazích uvedené v § 66a odst. 9 obch. zák. byly zákonodárcem stanoveny s ohledem na konkrétní právní úpravu obchodních společností a družstev účinnou do 31. 12. 2013, uvedenou v § 56 a násl. obch. zák., a zejména pak na právní úpravu odpovědnosti vlivných osob za újmu podle obchodního zákoníku (§ 66 odst. 6 obch. zák.) a na právní úpravu podnikatelských seskupení uvedenou v § 66a obch. zák. Řídily-li se právní vztahy týkající se podnikatelských seskupení do 31. 12. 2013 obchodním zákoníkem, musí se zpráva tyto vztahy popisující řídit také obchodním zákoníkem. S účinností od 1. 1. 2014 zákonodárce stanovil nové definice podnikatelských seskupení, zejména osoby ovládající a ovládané (§ 74 až 78 z. o. k.), nově (odlišně od předchozí právní úpravy) upravil též právní vztahy mezi těmito osobami a v návaznosti na tuto skutečnost též určil nové obsahové náležitosti zprávy o vztazích (§ 82 z. o. k.) a režim jejího přezkumu (§ 83 až 88 z. o. k.).

[26] Vztahují-li se na posuzování náležitostí zprávy o vztazích za účetní období, které skončilo nejpozději 31. 12. 2013, pravidla uvedená v § 66a odst. 9 obch. zák., je nutné na přezkoumání takové zprávy znalcem aplikovat pravidla na ně navazující, a tudíž s nimi tvořící vzájemný logicky propojený celek, uvedená v § 66a odst. 12 a 13 a v § 182 odst. 3 obch. zák., a to i přesto, že zpráva o vztazích byla vypracována až po 31. 12. 2013. Opačný závěr by totiž znamenal pravou zpětnou účinnost pravidel uvedených v § 83 a násl. z. o. k. přijatých pro právní vztahy vzniklé po 1. 1. 2014, tj. pro přezkum zprávy o vztazích vypracované podle § 82 z. o. k. za účetní období trvající po 31. 12. 2013.

[27] Posuzoval-li proto odvolací soud, zda navrhovatelce svědčí právo na jmenování znalce pro účely přezkoumání zprávy o vztazích podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, nikoliv podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci.

[28] Lze dodat, že napadené usnesení by neobstálo ani v případě, že by se přezkum zprávy o vztazích měl řídit pravidly obsaženými v zákoně o obchodních korporacích. Přes nepřesné vyjádření ustanovení § 85 z. o. k. je totiž nutné aktivní legitimaci kvalifikovaného společníka vázat nikoliv na jeho subjektivní přesvědčení či pocit, že zpráva o vztazích není vypracována řádně, ale na objektivní (navrhujícím společníkem v návrhu tvrzené a dokládané) nedostatky (vady) zprávy o vztazích, jež zakládají důvodné pochybnosti o jejím řádném vypracování. Opačný závěr by odporoval principu proporcionality; pro přezkoumání zprávy o vztazích znalcem, s nímž jsou spojeny nemalé náklady, nemůže postačovat pouhé ničím nepodložené přesvědčení kvalifikovaného akcionáře, že zpráva o vztazích nebyla vypracována řádně. Z téhož principu se pak podává, že tyto nedostatky musí být

dostatečně závažné (a způsobilé zasáhnout do práv společníků) [v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1522/2006, ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3887/2008, či ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3701/2012].

[29] Jelikož řešení dovoláním otevřené právní otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) – napadené usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)